

לא בחיל: הייצוג הדתי בקומדיות המלחמיות בקולנוע הישראלי

יהודה ויטלזון¹

תקציר

שתי קומדיות ישראליות, **פישקה במילואים** (גורגי עובדיה, 1971) ו**מבצע שטריימל** (בני שוילי, 1983), הציבו במרכזן דמויות דתיות שנקראו להצטרף לכוח צבאי לצורך מאמץ מלחמתי. שני הסרטים ניצלו את הפערים הסטריאוטיפיים בין החברה הדתית לחברה הכללית בישראל לצורך הקומדיה והדרמה, ובכך היה חידוש ששבה את לב הקהל.

עיון מעמיק בסרטים חושף אמת מטרידה ביחס לייצוג החברה הדתית בהם. זהו ייצוג שנשען על סטריאוטיפים אפלים ודעות קדומות, שהודהו לאורך ההיסטוריה ביחס לאופי הבעייתי של היהודי "הגלותי". אך ייצוג זה אינו סוף פסוק ביחס לדמויות הדתיות, ובסרטים מוצגת טרנספורמציה הדרגתית של החיילים הדתיים עד לכדי זהות כמעט לא דתית או בכלל לא דתית. הדמות שצולחת את הטרנספורמציה הזו זוכה לגמול סמלי בכך שאופייה מוצג כחיובי יותר, והיא מסתגלת למרחב הישראלי הצבאי, תוך הערכת המפקדים לשינוי שעברה.

מילות מפתח: קולנוע ישראלי, קומדיות צבאיות, דמות הלוחם, הדת בקולנוע, אנטישמיות.

¹ ד"ר יהודה ויטלזון, החוג לתקשורת, מכללת אורות ישראל. ywitelson@gmail.com